

J E L E N T É S

A

SZÉKELY NEMZETI MÚZEUM

1903. ÉVI ÁLLAPOTÁRÓL.

*

AZ IGAZGATÓ-VÁLASZTMÁNY JELENTÉSE A MÚZEUMOK ÉS
KÖNYVTÁRAK ORSZÁGOS FŐFELÜGYELŐSÉGÉHEZ.

1161. 0 76

SEPSISZENTGYÖRGY.
JÓKAI-NYOMDA-RÉSZVÉNY-TÁRSULAT

1904.

JELENTÉS

A

SZÉKELY NEMZETI MÚZEUM

1903. ÉVI ÁLLAPOTÁRÓL.

*

AZ IGAZGATÓ-VÁLASZTMÁNY JELENTÉSE A MÚZEUMOK ÉS
KÖNYVTÁRAK ORSZÁGOS FŐFELÜGYELŐSÉGÉHEZ.

14i.076

SEPSISZENTGYÖRGY.
JÓKAI-NYOMDA-RÉSZVÉNY-TÁRSULAT

1904.

Méltóságos Főfelügyelőség!

Mióta a Székely Nemzeti Múzeum összes gyűjteményeit az állami főfelügyeletnek alárendelte, azóta a minden tekintetben megszorodott teendők elvégzése s főképpen az ügykezelés megkönnyítése végett Igazgató-választmányunk a mlts Főfelügyelőséggel, mint felügyelő s ellenőrző felettes hatósággal, közvetlen összeköttetésbe jutott. Múzeumunk felett a közvetlen felügyeletet gyakorolni, a Múzeumot érintő fontosabb szellemi és anyagi ügyekben rendelkezni alapszabályaink értelmében a Háromszék-, Csik- és Udvarhely vármegye főispánjaiból, alispánjaiból s e három vármegye területén fekvő rendezett tanácsu városok polgármestereiből álló Felügyelő-bizottságnak volna tiszte. E Felügyelő-bizottság azonban jelenleg már csak papiroson létezik, mert 1891. május 3-án tartott gyűlése óta tisztének eleget egyáltalán nem tett. A jelzett idő óta a Felügyelő-bizottság teljes jogkörét Háromszék vármegye főispánja, mlts Potsa József v. b. t. t. ur, mint a bizottság elnöke, egyedül gyakorolta 1903. év folyamán bekövetkezett haláláig. Az Igazgató-választmánynak a mlts Főfelügyelőséggel való közvetlen összeköttetése folytán azonban a Felügyelő-bizottság elnökének hatásköre az utóbbi években már legfennebb csak az elintézett ügyek tudomásvételére szorítkozott, mivel a Múzeum összes szellemi s csaknem összes anyagi ügyeinek intézése az Igazgató-választmány hatáskörébe került s így a Múzeum 1903. évi állapotáról

szóló jelentésünk tárgya legnagyobb részben az Igazgató-választmány múlt évi működésének s tevékenységének leírása lesz.

Már a fennebb jelzett előzmények is mutatják, hogy a Múzeum jelenlegi szervezete a körülmények s az idő folytán beállott változások miatt nagyon megváltozott s alapszabályaiban megállapított szervezetétől nagyon eltért, vagy talán helyesebben fejezzük ki magunkat, ha azt mondjuk, hogy a Múzeumnak eredetileg megállapított szervezete a gyakorlatban nem vált be s így alapszabályai már rég idő óta, mint használhatatlanok, idejüket multák. E körülményt igazgató-választmányunk évekkal ezelőtt látta s már 1901. évben foglalkozott az alapszabályoknak a változott viszonyok szerinti átalakítása kérdésével, de a kérdést akkor még megoldani nem lehetett. A Felügyelő-bizottság elnökének 1903. év folyamán bekövetkezett halála a szervezet kérdését aktuálissá tette, s ennek megoldását a Múzeum jövődöbeli feladatának sikeres megoldása tekintetében egyik elsőrangú teendőjének tekinti Igazgató-választmányunk. A feladat nem könnyü s Múzeumunk jövőjére nézve nem csekély jelentőségü. Gondoskodni kell ugyanis arról, hogy világos kifejezésre jusson, hogy az egész székely nemzet tulajdonát képező intézmény mindennemü jogviszonya, tekintetbe véve azonban, hogy fentartásához 1882. év óta Háromszékvármegyén kívül más vármegye az önként elvállalt kötelezettség daczára sem járult hozzá semmivel. Holt szervekre egy ily intézménynek szüksége nincs, gondoskodni kell azonban arról, hogy a művelt székely társadalom — lehetőleg tekintet nélkül a vármegyei különbség korlátaira — megfelelő, czélszerű módon legyen Múzeumunkhoz, a Székelyföld e nemü egyetlen kulturális intézményéhez kapcsolva, hogy az ujjaszervekedés után ne csak pusztá jelző legyen a „székely nemzeti“ cím, és hogy a társadalom érdeklődésének, s támogatásának a szervezet által is állandóan való fentartásából

A Múzeum szervezete.

és ápolásából a Múzeumra és a közönségre kölcsönösen egyforma haszon származzék. E szempontok is mutatják, hogy a kérdés megoldása nem könnyű s hogy az egyszerre, rövid idő alatt nem is történhetik meg. Igazgató-választmányunk a kérdéssel a múlt év folyamán foglalkozott, a kérdés tanulmányozásával s javaslattétellel az Igazgató-választmány elnökét s a két múzeumőrt bizta meg. Ennélfogva remélhetjük, hogy a kérdésnek célszerű megoldása esetén Múzeumunk a nem-sokára építendő állandó diszes helyiségében hivatásának, működés-körének, céljának legjobban megfelelő, azokat leginkább előmozdító új szervezetben fogja megkezdeni működését a magyar kulturának e legkeletibb őrálló helyen való terjesztése s gyarapítása érdekében. Addig is azonban, míg e szükséges újjászervezkedés megtörténhetik, Igazgató-választmányunk a mlts Felügyelőség felügyelete, ellenőrzése s támogatása mellett a Múzeum összes szellemi és anyagi ügyeit felelősségének teljes tudatában vezeti és intézi. Szükségesnek tartottuk ezeket felfejteni s ezáltal a mlts főfelügyelőség figyelmét felhívni, hogy e kérdésben is teljes tájékozással szolgálván az újjászervezkedésben hathatós, irányadó támogatását előre is kérjük.

Az Igazgató-választmány 1903. évi tevékenységének legfontosabb tárgya a Múzeum állandó helyisége építésének ügye volt. Örömmel jelenthetjük, hogy ebben az ügyben nagyon fontos, talán a legfontosabb lépés történt a múlt évben. Birtokába jutottunk ugyanis vétel útján egy olyan teleknek, mely kedvező fekvése s terjedelme folytán minden tekintetben kiválóan alkalmas a Múzeum állandó épületének elhelyezésére. E teleknek a Múzeum számára leendő megvásárlása s általában a Múzeum állandó helyiségének elhelyezése ügyében már 1902. év decemberében egy terjedelmes munkálatot terjesztettünk volt fel a mlts főfelügyelőséghez. Erre azt a választ nyertük, hogy a Főfelügyelőség az

Uj múzeum-épület.

1903. év folyamán itt, a helyszínen szerzendő személyes tapasztalatok alapján fog dönteni a hely kérdésében. 1903. augusztus hóban megint egy felterjesztést intéztünk a mlts Főfelügyelőséghez. Tekintettel a Múzeum gyűjteményeinek jelenleg minden tekintetben tarthatatlan helyzetére, kértük a mlts Főfelügyelőséget, hogy akár a jelzett helyszíni szemle, akár az 1902. decemberben tett felterjesztésünk alapján az elhelyezés kérdésében véglegesen dönteni méltóztassék. Ennek következtében örömmel fogadtuk a mlts Főfelügyelőség amaz intézkedését, mely szerint mlts Radisits Jenő miniszteri tanácsos, iparművészeti múzeum igazgató, országos felügyelő urat megbizta, hogy a jelzett helyszíni szemlét tartsa meg. Nevezett felügyelő ur 1903. augusztus 31-én megvizsgálván a Múzeum összes gyűjteményeit, megszemlélte a Sétatér-utcában levő s a Háromszékvármegyei Takarékpénztár tulajdonát képező u. n. Wellenreiter-féle major 2 hold 278 □öl területű telkét, melyet az Igazgató-választmány a Múzeum állandó épületének elhelyezésére ajánlatba hozott. A szemlét tartó felügyelő úr tapasztalatairól tett jelentés eredménye volt, hogy az országos főfelügyelő ur megbízásából a Főfelügyelőség előadó titkárától 1903. október 21-én 530. sz. alatt félhivatalosan azt a sürgős értesítést nyertük, hogy a fennebb jelzett telek megvásárlása ellen a Főfelügyelőségnek semmi kifogása sincs s hogy a Főfelügyelőség az építkezés céljaira szükséges állami hozzájárulás tárgyában, melynek összegét később fogja megállapítani, a magas kormányhoz az 1905. évi költségvetési előirányzat keretében javaslatot fog tenni. Ennek következtében Igazgató-választmányunk a telek megvásárlása érdekében sürgősen intézkedett s megbízottjai által a jelzett telket másnap, október 22-én tartott árverésen 22,001 koronával megvette. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urtól nyert engedély alapján a telek ára 1904. januárius havában ki is fizettetett.

Ezzel a szerencsés vásárral a Múzeum egy minden tekintetben kiválóan alkalmas telek birtokába jutott, melyen a székelység mult-jához, jelen- és jövőbeli jelentőségéhez méltó kulturális intézmény a legkedvezőbben elhelyezhető lesz. Az Igazgató-választmány legfőbb gondját képezi már most, sürgősen gondoskodni a tervrajzok elkészítéséről. Hogyha a mlts Főfelügyelőség által kilátásba helyezett állami hozzájárulás az 1905. évre biztosítva lesz, talán már az 1904. év őszén az építési előmunkálatokhoz hozzá lehet fogni.

Az első fontos lépés megtörtént tehát, de nem kevésbbé fontos és nehéz kérdések várnak még ez ügyben megoldásra. Az épület felemelésén kívül a belső berendezkedés, a gyűjtemények és a könyvtár végleges rendezése, a Székely Mikó-Kollegiummal kötött szerződésszükségtségű megváltozása folytán a gyűjtemények állandó felügyelete és gondozása, az épület fentartása: mindezekolykérdések, melyek a fennebb említett újjaszervezkedéssel együtt az 1904. év folyamán megoldásra várnak s melyeknek sikeres megoldásától függ, hogy Múzeumunk a reá váró feladatot hivatásának és rendeltetésének megfelelően betölthesse.

Hisszük és reméljük, hogy a magas kormány méltányolni fogja azt a nevezetes hivatást, mely vár az ország legkeletibb végvárán ezer éven át egyedül, de hűségesen őrködő szegény székely nép kulturáját emelő egyetlen effajta intézményre. Meg vagyunk győződve, hogy a magas kormány mindezen kérdések megoldásában Múzeumunkat hathatósan támogatni fogja.

De az állami segítségen kívül minden arra hivatott hivatalos és társadalmi tényezőnek ki kell venni a részét a munkából, hogy büszkén emelkedhessék, állhasson és gazdag gyűjteményeiben hirdethesse a Múzeum a székely nép lelkének alkotó erejét. S midőn már e helyen legmélyebb köszönetünket és hálánkat fejezzük ki a méltóságos Főfelügyelőségnek hathatós támogatásáért, nem mulaszthat-

Az építkezéssel kapcsolatos fontosabb kérdések.

juk el a kérést sem, hogy az építési segély kieszközlésében, az építkezés keresztülvitelében, a berendezkedésben, az újjászervezkedésben vezető, segítő kezével ezután is támogasson.

Örömmel s elismeréssel emlékezünk meg a kegyes alapítónő: özv. Cserey Jánosné, sz. Zathureczky Emilia urnő ömértóságának meg nem szünő érdeklődéséről, melynek az elmúlt évben is számos jelét tapasztaltuk. Az Igazgatóválasztmány az alapítónő iránt érzett halála kifejezéséül már az 1902. évben elhatározta volt, hogy életnagyságu képét az új múzeum-épület számára lefesteti. E képet Gyárfás Jenő hirneves székely festőnk rövid időn befejezi s az a nemsokára felépítendő múzeum-épület legelső helyét fogja díszíteni, hogy örök lelkesítő példa gyanánt szolgáljon a honleányi kötelességek magasztos teljesítése tekintetében. De annak a hazafias honleányi lelkesedésnek, melynek eredménye a Székely Nemzeti Múzeum megalapítása lett, a legnagyobb elismerés és hála mellett szebb jutalma nem lehet, mint az, hogy a nagynevű alapítónő még életében megláthatja lelke álmainak megvalósulását: a hivatását, rendeltetését betöltő Székely Nemzeti Múzeumot gazdag gyűjteményeivel, állandó díszes csarnokában.

Özv. Cserey
Jánosné.

Az örvendetes körülmények mellett fájdalommal emlékezünk meg Múzeumunkat ért veszteségekről. 1903. év július 9-én halt meg Háromszékvármegye főispánja, nagyméltóságú Potsa József v. b. t. t., cs. és kir. kamarás ur, a Felügyelő-bizottságnak 1891. óta elnöke. Nagy veszteség ez, mert Múzeumunk egy mindenre figyelmes, gondos, hazafias buzgalmu s tudománykedvelő leghatalmasabb oszlopát veszítette el benne. Jelentésünk korlátai nem engedik, hogy e helyen értéke szerint méltassuk a Múzeum keletkezése óta végig kifejtett munkálkodását, atyai gondoskodását. A Múzeum történetirójának lesz feladata a jegyzőkönyvekből, a Múzeum Értesítőiből, gyarapodási jegyzékeiből összeállítani az ő mun-

Halálozások.

kalkodásának hü képét. E helyen csak éppen azt a legnevezetesebb tevékenységét említjük meg, a mit a Múzeum állandó csarnoka felépítése ügyében kifejtett. 1890-ben kel ez ügyben első levele id. Daniel Gábor udvarhelyvármegyei főispánhoz, a Felügyelő-bizottság akkori elnökéhez, melyben lelkes szavakkal hívja fel, hogy a Múzeum állandó csarnokát meg kell teremteni. Ettől kezdve állandóan felszinen tartja a kérdést s legfőképpen az ő lelkes buzgalmának eredménye, hogy az építendő állandó helyiségnek tekintélyes összegű pénzalapját megteremtette. Igazgató-választmányunk a temetésen igaz részvételt vett részt, melynek gyászjelentéssel is kifejezést adott. Hogy pedig az elhunynak Múzeumunk érdekében szerzett érdemeinek elismerését kifejezzük, Igazgató-választmányunk elhatározta, hogy emléket jegyzőkönyvében megörökíti s életnagyságu képét az építendő új Múzeumban való s lelkesítő példa gyanánt szolgáló elhelyezés végett megfesteti. A kép elkészítésére Gyárfás Jenő helybeli jeles festőművészt kértük meg.

Egy másik veszteség is érte Múzeumunkat. 1903. május 28-án meghalt nagytiszteletű Révay Pál helybeli ev. ref. lelkész, az Igazgató-választmánynak lelkes buzgó tagja. A tudománykedvelő s hazafias lelkesültségű munkás tag elhunytá által keltett fájó érzés kifejezéséül temetésén testületileg résztvettünk s emléket az Igazgató-választmány jegyzőkönyvében megörökítettük. Helyét az Igazgató-választmányban, tekintettel arra, hogy a Múzeum szervezetének átalakulása úgy is rövid idő kérdése, még nem töltöttük be.

Múzeumunknak úgy szellemi, mint anyagi ügyekben a legnevezetesebb támogatója s vezetője az elmúlt évben is a mlts Főfelügyelőség volt, mely hathatós támogatásért ez alkalommal is a legmélyebb köszönetünket s legnagyobb hálánkat fejezzük ki.

A mlts Felügyelőség az 1902. évi államsegély felhasználásáról s a Múzeum 1902. évi állapotáról szóló jelentésünket 43—1903.

Államsegély.

sz. a. jóváhagyó tudomásul vette s majd 269. sz. a. értesített, hogy javaslatára a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi Miniszter ur a tudományos közgyűjtemények segélyezésére szolgáló állami javadalomból a Múzeum könyvtára gyarapítására 600 koronát, régiségtára részére 300 koronát, természetrajzi gyűjteménye részére 400 koronát, összesen 1200 korona segélyt engedélyezett az 1903. évre. E gyarapítási segélyen kívül a kutatások és gyűjtések rovatából dr. László Ferenc múzeumőrnek a Székelyföldön végzendő néprajzi gyűjtések céljaira 500 koronát, Madarász Gyula nemz. múzeumi igazgató-őrnek a gyergyói havasok közt eszközleendő madárgyűjtés céljaira 650 koronát, mely gyűjtések eredményei Múzeumunk gyűjteményeinek gyarapítására fognak szolgálni.

Az 1200 korona gyarapítási segélyre vonatkozó felhasználási tervezetet előzetes jóváhagyás végett kellő időben felterjesztettük s a segély felhasználása e tervezetnek megfelelően történt.

Múzeumunkat az elmúlt évben a n.élt. Főfelügyelőség részéről hivatalosan mlts. Radics Jenő iparműv. múz. igazgató, miniszteri tanácsos, orsz. felügyelő ur látogatta meg augusztus 31-én. Az állandó épület elhelyezése kérdésében szükséges helyszíni szemle alkalmával tüzetesen megismerlélte Múzeumunk összes gyűjteményeinek anyagát, maga részéről is kifejezést adván a mostani elhelyezés tarthatatlan voltának.

Gyűjteményeink gyarapodása az elmúlt évben is öröndetesén haladt, csak a tárgyak elhelyezésében nagy nehézségekkel küzködünk. Arról, hogy mostani helyiségeinkben az újabb gyarapodásokat megfelelően rendezve a kö-zönség számára hozzáférhetőkké lehetne tenni, szó sem lehet. A közeli jövőben leendő építkezés reményében tárgyakat, különösen a nagymértékben szaporodó néprajziakat ládákba csomagolva helyeztük el a Székely Mikó Kollegium raktárszerű helyiségeiben, vagy folyó-sóján.

A gyűjtemények
gyarapodása.

Az államsegélynek az utóbbi években történt növekedése következtében a gyarapodás is nagyobb lett s e miatt a régi egyetlen gyarapodási jegyzéket félbenhagytuk s gyűjteményeinket öt osztályba osztottuk s mindenik osztály számára külön gyarapodási jegyzéket nyitottunk. A múlt év januáriusától kezdve a gyarapodás már ez új jegyzékekbe vezetettetett be.

I. Régiségtár és éremtár. Őskori gyűjteményünk az imecsfalvi és epréstetői őstelepekről néhány értékes tárggyal gyarapodott, melyek az e helyekről származó régebbi tárgyait feldolgozásánál hasznosan értékesíthetők. Az imecsfalvi őstelepről való újabb tárgyakat özv. Cserey Jánosné urnő ömértósága szerezte meg múzeumunknak. A fegyverek és másfelszerelési tárgyak gyarapodásából említésre méltó egy vásárlás útján szerzett egycsövű diszitett és czimerrel ellátott, később átalakított kovápuska. Hochmann J. helybeli órától alkalmilag 15 drb ezüst érmét, egy ezüst és egy aranyozott ékköves méltút, Szörcei Jenőtől pedig egy rubin- és gránátköves nyakéket, egy gyűrűt és 2 drb rubinköves fülfüggőt vásároltunk. Utóbbi tárgyak az imecsfalvi Imecs család régi ékszerei közül valók.

Az 1848—49-iki emléktárgyaink gyűjteményét néhai Tuzson János honvéd őrnagy az alábbi becses tárgyakkal gazdagította: Az 1848—49. szabadságharczbeli 86. honvédszázalaj zászlójának czimerdisze, egyik oldalon Szűz Mária, másikon a magyar korona képével. Az adományozó megírta hozzá a zászló történetét is. Ágyugolyó a nyergestetői ütközet színhelyéről. Töredék jegyzetek a szabadságharczról és a moldvai expedicióról. (Tuzson J. egykori kéziratai). Bem tábornok négy eredeti okirata; egy napi parancs kelt Oknán. 1849. júl. 25. Az 1861-ben Háromszéken működött 1848—49. honvédségelyző egylet jegyzőkönyvének egykoru másolata és 81 drb a Rikánbelői Honvédegylet 1861. évi működésére vonatkozó okirat.

Kocsis Károly ny. honvédhuszár százados a 11-ik székelyhuszárezred történetére vonatkozó 5 db fényképet adományozott.

Gábor Antal posta- és távirda-főtiszt Gábor Áron honvéd őrnagynak sajátkezüleg készített asztalát, mely eddig a család birtokában volt, további megőrzés céljából muzeumunkban helyezte el.

Éremgyűjteményünket többek közt Indig Áron (Nyén) egy Zsigmond-arannyal, a Magyar Nemzeti Múzeum egy bronz-plaquettevel, Kupferstich Izidor egy 1624-ből való ezüstéremmel, Sztoján Aurél, Kásás György (Angyalos) és Balázs Márton egy-egy római ezüstéremmel gyarapították.

Értékesebb tárgyakat adományoztak még Albertiny Géza (Bükszád), Somogyi Elek (Bükszád), ifj. Bagoly Sándor (Málnás) és Gyárfás Géza VIII. g. o. tanuló.

II. Ipar- és néprajzi osztály. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur a Székelyföldön végzendő néprajzi gyűjtés céljaira a kutatások és gyűjtések rovatából — mint említettük — dr. László Ferenc múzeumőrnek 500 koronát engedélyezett. Az év folyamán Háromszékvármegye területén Imecsfalva, Gelencze, Osdola, Hilib, Kézdivásárhely, Nagyborosnyó, Kisborosnyó, Szacsva, Lisznyó, Magyarós, Egerpatak, Réty, Hidvég, Árapatak, Előpatak, Bükszád, Mikóujfalu, Málnás, Oltszem, Alsócsernáton, Felsőcsernáton, Uzon és Kilyén községekben végzett néprajzi gyűjtések és felvételek eredményei most vannak feldolgozás alatt és arról külön jelentés fog beszámolni. Balázs Márton kézdivásárhelyi polg. leányisk. igazgató gyűjtéséből vásárlás útján 95 db székely varrottast szerezünk meg. Ezeken kívül is elég szépszámu és értékes tárggyal gyarapodott néprajzi gyűjteményünk. Egyenként felsorolva a következő: Lopó tökből 1 darab, sőtartó szarvból 3 db, fakompona 3 kósúlyokkal, menyasszonyi fátyol 1 db, törülköző 1 db, motolla 1 db, fakupa 1 db, sőtörő fából 2 db, fertályos fából 1

drb, turótartó fából 2 drb, porong 2 drb, „vetöllő“ 1 drb, mérőedény szarvból 1 drb, hurkatató szarvból 1 drb, faeke 1 drb, „kendőszeg“ 1 drb, csikóbőrös erszény 1 drb, pásztorovás 5 drb, bokalykancsó 4 drb, turómorzsoló fából 1 drb, faragott és diszitett kulacs 1 drb, fanyereg 1 drb, nyárs vasból 1 drb, nyirfa-kéreg-sótartó 3 drb, magyarótörő fából 1 drb, pásztorkürt faháncsból 1 drb, téglázóvas 1 drb, kalántartó 2 drb, cseréptányér 1 drb, orsó 3 drb, hálókötő 3 drb, fazár csürkapura 1 drb, furu 1 drb, szarvasagancsból készült puskapor-tartó 1 drb, borotvatartó 1 drb, faragott furulya 1 drb, dohánytartó doboz 1 drb, faragott só-tartó 1 drb, gereben 1 drb, gyermekjáték 18 darab.

Roediger Lajos főgimn. tanár Zom-borról háromszék megyei 3 templomkastély és 2 székely kapu fényképét Múzeumunknak is megküldötte. Gere István fényképésztől vásárlás útján szereztünk 24 drb kiállításra alkalmas néprajzi tárgyú fényképet.

Múlt évben vásárolt fényképező készülé-künk felszerelését egy Constans-féle pillanat-zárrel egészítettük ki.

III. Földrajzi és természetrajzi osztály. Gere István fényképésszel a Háromszék vármegye szebb pontjairól való fel-vételeiből kiállításra alkalmas 84 drb tájrajzi fényképet készítettünk. Butujás Gyula tanárjelölt múzeumunk megbízásából Három-szék vármegye flórájára jellemző 415 drb szárított virágos növénynyel gyarapította herbariumunkat. Magyarbóda vidékén gyűj-tött 225 drb szárított növényt vásároltunk, még Sylvester Domokos végzett gimn. tanulótól.

Ásvány-, kőzet- és kővület-gyűjteményünk is gyaradodott 25 tárggyal. Térképgyűjtemé-nyünk a m. kir. államnyomda adományából 11 térképlappal gazdagodott.

IV. Könyv- és levéltár. A könyvtár gyarapításánál első sorban a Múzeum gyűjte-ményeinek feldolgozásánál nélkülözhetetlen

szakkönyvek beszerzésére voltunk tekintettel, de könyvtárunk nyilvános jellegénél fogva az általánosabb érdekű, a közműveltség terjesztésére szolgáló könyvek közül az újabb, jelesebb termékeket sem hagytuk figyelmen kívül. Az évfolyamán szerzett értékesebb könyvek közül megemlítjük a következőket:

Acsády A magyar birodalom tört. (18 kor.)

Dr. Bálint Gábor Honfoglalás rezeziója. Kolozsvár 1901.

Bizonfi Angol-magyar szótár. Budapest 1878. (6 kor.)

Bryce A római szent birodalom.

Calwer's Käferbuch. Stuttgart.

Connert J. A székelyek intézményei. Kolozsvár 1903.

Császár E. Verseghe élete. (5 kor.)

Csengery J. Aischylos tragédiái.

Erdély nevezetesebb fürdői 1902-ben: (3 kor.)

Friedjung H. Harcz a német hegemoniaért.

Ferenczi Z. A könyvtartan alapvonalai. Budapest 1901.

Gracza György 1848—49-iki magyar szabadságharcz története I—V. (50 kor.)

Heinrich Egyetemes irod. tört. (18 kor.)

Heller Á. Az időjárás. (2 kor.)

Hunfalvi Magyarország ethnografiája. (5 kor. 60 fil.)

Hunfalvi Az oláhok története. (8 kor.)

Jankó J. Kalotaszeg magyar népe. (3 kor.)

Jankó J. Torda-aranyosszék, Toroczko magyar népe. (5 kor.)

Jankó J. A balatonmelléki lakosság néprajza. (10 kor.)

Kabdebó Gy. Az építő művészet tört. (24 kor.)

Kállai F. A pogány magyarok vallása. (4 kor.)

Kónyi Manó Deák Ferencz beszédei I—VI. kötet. (54 kor.)

Kovács J. Szeged és népe. (12 kor.)

Közhasznú ismeretek tára.

Kraemer H. Weltall und Menschheit I—III. kötet. (57 kor. 60 fil.)

Madarász Gy. Magyarország madarai. (XI—XV. füzet.)

A Magyar Nemzeti Múzeum multja és jelene. Budapest 1902.

Magyarország vármegyéi és városai. 3 kötet. (18 kor.)

Magyar történelmi emlékek. XXXI., XXXVI. és XXXVII. k.

Matlekovics S. Magyarország közgazdasági és közművelődési állapota. Budapest — VIII. kötet (40 kor.)

Miklós Ödön Magyarország a párisi világkiállításon.

Mintalapok iparosok és ipariskolák számára. (20 kor.)

Moldován Gergely A románság. (5 kor.)

Mommsen A rómaiak története. (48 kor.)

Nagy E. Magyarország közjoga. Budapest 1891 (5 kor. 60 fil.)

Néprajzi füzetek. 1—8. szám. (8 kor.)

Orbán B. Torda város és környéke. (6 kor. 40 fil.)

Pallas Nagy Lexikona. I—XVIII kötet. (120 kor.)

Pallas Francia-magyar és magyar-francia szótár. Budapest I—V. (40 kor.)

Petrik Magy. könyvészet 1886—900. (10 kor.)

Radvánszky Béla Magyar családélet. Budapest (12 kor.)

Le Play A munkás viszonyok reformja.

Ritus explorandae veritatis. (15 kor.)

Somogyi E. Magyar lexikon. (16 kötet.)

Svájcz és Magyarország. (4 kor.)

Szendrey J. Magyar hadtört. emlékek. Budapest (10 kor.)

A Székely Kongresszus jegyzőkönyve. Budapest 1902.

Újabb kori ismeretek tára.

Veres S. Torda őcsaládai. Kolozsvár 1891.

A Wesselényi szobor leleplezése alkalomával kiadott emlékkönyv.

A XIX. század divatjai. (12 kor.)

A múlt évben kimutatott folyóiratokon kívül Múzeumunknak járt még a Természet-tud. Közl., ennek Pótfüzetei, a Numizmatikai Közlöny és az Anzeiger der Ethnogr. Abtheilung des U. N. Múzeum.

A könyvtár és levéltár gyarapításához nagyobb adományokkal járultak: A m. kir. áll a m n y o m d a a Pénzügyminiszter rendele-tére, az E. K. E. (Kolozsvár). J ó k a i n y o m d a r.-t., a K é p v i s e l ő h á z kiadóhivatala, M á l i k Loránd a Székely Nemzet szerkesztője. P o t s a József v. b. t. t. főispán, M a g y a r N e m z e t i M ú z e u m, R é v a y Pál örökösei, T u z s o n János. ifj. G ö d r i Ferencz, C s u t a k Vilmos, K o v á c s Árpád (Nagyborosnyó), L i s z e r Zsigmond, Z a y z o n János (Nagyenyed), Z a y z o n Ferencz, a sepsiszentgyörgyi S z é k e l y - T á r s a s á g, H á r o m s z é k v á r m e g y e közönsége, B o d o l a Antal (Feldoboly), G á l Domokos (Egerpatak), ö z v. C s e r e y Jánosné (Imecsfulva), K a s s a i M ú z e u m, a Múzeumok és könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége.

V. S z é p m ű v é s z e t i o s z t á l y. Ö z v. Simó Dénesné urnőtől 450 kor. árban meg-vásároltuk Barabás Miklós festőművész három olajfestményét, melyek közül egyik a művész mellképe (1837), a másik pedig nejét Bois de Chesne Susanne asszonyt ábrázolja (1842.) A harmadik Kuthy Kálmán mellképe (1871.)

Dr. F á b i á n Lászlónak, a budapesti Székely Kör alelnökének közbenjárására I s t ó k János csángó szobrász Múzeumunknak ajándé-képpen megküldötte a budai Lajos-kut pályá-zatra készített két szoborterve gipszmásolatát, melyek közül az első a korán elhunyt Nagy Kálmán szobrász apothozisa, a másik pedig a bucsuzó juhászt ábrázolja. Múzeumunk csupán a gipszbeöntés és a szállítás költségeit hordozta. A szobortervek kiegészítéseül 4 drb fényképfelvételt is küldött.

Az eddigiekben csupán a fontosabb tár-gyokról emlékeztünk meg. Az alábbi táblázat osztályok és csoportok szerint a Múzeum ez évi összes gyarapodásának a statisztikája.

	Aján- dék	Vétel	Össze- sen
I. Érem- és régiségtár.			
Óskori tárgyak	56	—	56
Fegyverek és más felszerelési tárgyak	—	1	1
Más régiségek	26	7	33
Érmek	212	15	227
Papírpénzek	8	—	8
Összesen	302	23	325
II. Ipar és néprajzi osztály.			
Szöttések, varrottasok	4	95	99
Fonás, szövés szerszámai	10	—	10
Népies fazekasság termékei	4	—	4
Ófoglalkozások szerszámai	12	—	12
Földmívelés és baromtenyésztés szerszámai	6	—	6
Különböző háztartási eszközök	23	—	23
Egyéb tárgyak	25	25	50
Összesen	84	120	204
III. Földrajzi és természetrajzi osztály.			
Térképek	11	—	11
Állatok	—	—	—
Növények	—	640	640
Ásványok, kőzetek, kőületek	25	—	25
Egyéb tárgyak	—	84	84
Összesen	36	724	760
IV. Könyv- és levéltár.			
Könyvek, füzetek	590	284	874
Kisebbségi nyomtatványok	75	—	75
Oklevelek, kéziratok	941	—	941
Egyéb tárgyak	4	2	6
Összesen	1610	286	1896
V. Szépművészeti osztály.			
Olajfestmény	—	3	3
Szobor-terv	2	—	2
Más tárgy	4	—	4
Összesen	6	3	9
Végösszeg	2038	1156	3194

Az egész gyarapodás 3194 db tárgy.

Gyűjteményeink gyarapításából a közönség nem vette ki részét olyan mértékben, a mint tehette volna. Ennek oka azonban legfőképpen Múzeumunk mai állapota, mert meg vagyunk győződve, hogy ha gyűjteményeink megfelelő, állandó helyiségben lesznek elhelyezve s a közönség figyelme és érdeklődése fel lesz rá hiva, s látni fogja, hogy az egyeseknek legkisebb adománya is megfelelő megbecsülésben részesül, legkedvesebb s legértékesebb ereklyéitől is szívesen meg fog válni.

A közönség érdeklődése.

Az a lelkesültség s áldozatkészség, mely Múzeumunk alapját ezelőtt 24 évvel megvetette, újra fel fog kelni s soha sem fog el-lankadni, ha a közönség látni fogja, hogy az egyes is szemmel látható kisebb-nagyobb kövel hozzá tud járulni a magyar nemzeti kultúra erős épületének megépítéséhez. Meg vagyunk győződve, hogy új helyiségünkbe évről-évre hatványozódó számban fognak érkezni a megőrzésre méltó tárgyak s építendő új helyiségünk bármily tágas termei rövid időn gazdag, tömött gyűjteményeket fognak őrizni s bemutatni a majdan megszorodott látogatóknak.

Pedig a közönségnek a gyűjtemények látogatása által kifejezett érdeklődése tekintetében panasz nem lehet. Múzeumunkat a mai alkalmatlan helyiségében s rendezetlen állapotában is az elmúlt évben csak a látogatási könyvben történt bejegyzés szerint is néhány száz érdeklődő látogatta meg. A látogatások mondhatni csaknem mind a nyári időszakra esnek, a mikor Múzeumunk minden vasárnap délelőtt nyitva állott, kívánatra azonban bármikor készségesen megnyitottak az érdeklődőknek. Ujabb, értékes s nevezetes műveknek a gyarapodási segélyösszeggel lehetővé vált megszerzése következtében, könyvtárunk az elmúlt évben nagyobb használatban részesült, mint előző években. Sajnos, hogy nyilvános olvasó helyiség hiányában a közönség a könyvtár használatában nagyon akadályozva van.

A Múzeum belső életének még egy pár mozzanatát jegyezzük ide.

A Kassán rendezett s a Rákóczi-korszakot bemutató ereklje-kiállításon Múzeumunk 31 tárggyal részt vett. A kiállítást, valamint az ujonépült s szépen berendezett K a s s a i Múzeumot az Igazgató-választmány elnöke s a múzeumőrök megtekintették, tanulmányozták s ez által a Múzeumunk építésénél s berendezésénél értékesítendő hasznos tapasztalatokat szereztek maguknak.

Az elmúlt év folyamán számos társmúzeummal voltunk érintkezésben, melyek közül a legtöbbel csereviszonyban vagyunk. Külön említjük azonban s e helyen is köszönetünket fejezzük ki a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatóságának, hogy könyvtárunkat több értékes könyvadománnyal kiváló becses figyelmében s támogatásában részesíteni kegyeskedett.

A Székely Nemzeti Múzeum Igazgató-választmányának 1904. februárius 4-én tartott gyűléséből:

Ifj. Gödri Ferenc,

ig. vál. elnök.

Dr. László Ferenc,

múzeumőr.

Zayzon Ferenc,

múzeumőr.

